

Sygn. akt: I C 119/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 kwietnia 2015 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR del. Tomasz Cichocki
Protokolant:	p.o.sekr. sąd. Damian Wietrak

po rozpoznaniu w dniu 10 kwietnia 2015 r. w Olsztynie

sprawy z powództw **M. S. (1), K. S.**

i S. S.,

przeciwko (...) z siedzibą w W.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanego (...). z siedzibą w W. na rzecz:

- powoda M. S. (1) kwotę(...) tysięcy złotych z odsetkami ustawowymi od dnia(...) do dnia zapłaty,

- powódki K. S. kwotę(...) złotych z odsetkami ustawowymi od dnia (...) do dnia zapłaty,

- powoda S. S. kwotę (...) złotych z odsetkami ustawowymi od dnia (...) do dnia zapłaty;

II. w pozostałej części powództwa wszystkich powodów oddala;

III. zasądza od powodów K. S. i M. S. (1) na rzecz pozwanego (...) z siedzibą w W. kwoty po (...) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;

IV. odstępuje od obciążania powoda S. S. obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz pozwanego;

V. nakazuje pobrać na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Olsztynie tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych, tj. wydatków na opinie biegłego:

- od powoda M. S. (1) kwotę (...) złote,

- od powódki K. S. kwotę (...) złote,

- od pozwanego (...)z siedzibą w W. kwotę (...) złotych, w dalszej części odstępując od obciążania pozwanego kosztami sądowymi od których uiszczenia powód S. S. był zwolniony.

Sygn. akt: I C 129/14

UZASADNIENIE

Powodowie M. S. (1), K. S. i S. S. wnieśli o zasądzenie od pozwanego (...) z siedzibą w W. na swoją rzecz kwot po 30 000 zł na rzecz każdego z powodów tytułem odszkodowania z tytułu znacznego pogorszenia się sytuacji życiowej po śmierci syna M. S. (2) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia (...), ponadto M. S. (1) i K. S. wnieśli o zasądzenie na rzecz każdego z nich kwot po(...)zł, a S. S. kwoty 55 000 zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych w związku ze śmiercią M. S. (2), każdorazowo z odsetkami ustawowymi od dnia (...). Ponadto o zasądzenie od pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu powodowie wskazali m.in., że w dniu (...) na drodze krajowej nr (...) w pobliżu miejscowości P. doszło do wypadku z winy prowadzącego (...) nr rej. (...) R. S., w wyniku którego M. S. (2), pasażer tego samochodu, doznał obrażeń skutkujących jego śmiercią w dniu (...). Pojazd sprawcy zdarzenia był ubezpieczony u pozwanego w zakresie odpowiedzialności cywilnej. Powodowie zgłosili swoje roszczenia wobec ubezpieczyciela pismem z dnia (...). Wskutek przeprowadzonego postępowania likwidacyjnego powód M. S. (1) otrzymał kwotę (...) zł tytułem zwrotu kosztów nagrobka, następnie decyzją z (...) pozwany wypłacił na rzecz każdego z powodów kwotę (...)zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę. Zmarły był jednym z dwóch synów M. i K. S.. Był pogodną i bystrą osobą, ulubieńcem całej rodziny, mieszkał wspólnie z rodzicami. Niezwykle silnie był związany z matką, która aktywnie uczestniczyła w procesie opieki i wychowania syna. Upływ czasu nie przyniósł jej ulgi, do dnia dzisiejszego odczuwa ona olbrzymią pustkę i żal, wskutek czego nastąpiło znaczne obniżenie jej aktywności życiowej. Podobnie powód M. S. (1) nie mógł pogodzić się ze stratą młodszego syna, cierpiał i stale wracał myślami do chwil spędzonych razem. Cierpienia psychiczne i ból po stracie syna był tak ogromny, iż jego skutki będą towarzyszyć mu do końca życia. Z kolei S. S. mocno przeżył śmierć brata, z którym wychował się razem i był w zasadzie nierozłączny, nie mógł zrozumieć, że go nie zobaczy, często płakał i pytał rodziców o przyczyny tragedii. Jako podstawę żądania zadośćuczynienia wskazali art. 448 kc, wskazując również na orzecznictwo Sądu Najwyższego w tym zakresie. Co do żądania odszkodowania z tytułu pogorszenia sytuacji życiowej podnieśli, że zmarły w chwili śmierci miał (...)lat, kształcił się w zawodzie technika – elektronika, miał podjąć studia i następnie wrócić do domu by pomóc ojcu w inwestycjach w prowadzonym przez ojca gospodarstwie rolnym. Jego śmierć doprowadziła do pogorszenia sytuacji materialnej rodziców i stanu ich zdrowia psychicznego. Powód M. S. (1) stracił motywację do prowadzenia gospodarstwa rolnego, które aktualnie nie przynosi zysków. Natomiast powódka K. S. zrezygnowała z pracy nauczyciela i przeszła na emeryturę. Brat zmarłego S. S. cierpi na epilepsję oraz upośledzenie umysłowe i wymaga stałej opieki osób bliskich. Przed śmiercią rodzice mogli liczyć na pomoc zmarłego w opiece nad bratem. Aktualnie ból rodziców pogłębia troska związana z przyszłością S. S., gdy nie będą mogli sami sprawować nad nim opieki. Żądanie w zakresie odsetek uzasadnili treścią art. 481 kc w zw. z art. 14 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych (...)

Pozwany (...) z siedzibą w W. w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenia kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu podał m.in., że powództwo jest bezzasadne, co do zasady jak też wysokości. Zakwestionował m.in. możliwość dochodzenia zadośćuczynienia za krzywdę w związku ze śmiercią brata i syna powodów w wyniku wypadku z dnia (...) na podstawie art. 448 kc w zw. art. 24§1 kc z uwagi na brak podstawy prawnej roszczenia. Dalej wskazał, że w toku postępowania likwidacyjnego wypłacił każdemu z powodów kwotę (...) zł, co zaspokaja w całości roszczenia powodów z tytułu zadośćuczynienia. Podniósł, iż w okolicznościach sprawy istotne jest także uwzględnienie ewentualnego przyczynienia się zmarłego do powstania zdarzenia szkodowego. Co do żądania odszkodowania z tytułu pogorszenia sytuacji życiowej wskazał, że żądanie w tym zakresie jest nieudowodnione i znacznie zawyżone. W szczególności okoliczność choroby w życiu powoda S. S. w żadnym stopniu nie może obciążać pozwanego. Podniósł także, że powodowm M. i K. S. wypłacił już z tego tytułu w dotychczasowym postępowaniu likwidacyjnym kwoty po (...) zł. Co do żądania odsetek zaznaczył, że w razie uwzględnienia powództwa odsetki powinny być naliczone od dnia wyrokowania.

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu (...). na drodze krajowej nr (...) w miejscowości P. gm. N. doszło do wypadku drogowego. Kierujący samochodem osobowym (...) nr rej. (...) R. S. nieumyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym w ten sposób, że wyjeżdżając z drogi podporządkowanej z zamiarem przejazdu przez drogę główną, nie ustąpił pierwszeństwa nadjeżdżającemu samochodowi (...) nr rej. (...), doprowadzając do zderzenia. W wyniku tego, będący jednym z pasażerów (...), M. S. (2) doznał obrażeń czaszkowo – mózgowych, obrażeń narządów klatki piersiowej i jamy brzusznej, które to obrażenia wraz z ropnym obustronnym odoskrzelowym zapaleniem płuc spowodowały ostrą niewydolność krążeniową, skutkująca jego śmiercią w dniu (...).

(bezsporne, postanowienie o umorzeniu postępowania Prokuratury Okręgowej w Białymstoku z dnia 17.12.2007r. w sprawie VDs. 5/07 – k. 17-25)

Posiadacz pojazdu, którym kierował sprawca wypadku, korzystał z ochrony ubezpieczeniowej w zakresie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych, na podstawie zawartej umowy z pozwanym.

(bezsporne)

Zmarły M. S. (2) był synem powodów M. i K. S. oraz młodszym bratem S. S.. W chwili śmierci miał (...) lat. Był uczniem(...)klasy (...)w O. w zawodzie technik elektronik. Przed zdarzeniem mieszkał w internacie, przyjeżdżał do domu w soboty i pomagał w gospodarstwie rolnym oraz w domu. Wspólnie z bratem S. S. chodził też na dyskoteki i grywał w piłkę. Rodzina na stałe łącznie ze zmarłym zamieszkiwała w L.. Tworzyli zgodną rodzinę, w której panowały prawidłowe relacje pomiędzy rodzicami i dziećmi oraz pomiędzy rodzeństwem.

(bezsporne, odpis aktu urodzenia – k. 47, świadectwo szkolne – k. 48, zeznania powodów: M. S. (1) – k. 174v-175, K. S. – k. 175, S. S. – k. 175, opinie psychologiczne – k. 193-201)

W chwili zdarzenia ojciec powoda prowadził gospodarstwo rolne w L.. Prowadzi je do chwili obecnej. Powierzchnia gospodarstwa nie zmieniła się do chwili obecnej. Prowadzi też hodowlę, przy czym z uwagi na stan zdrowia - w mniejszym rozmiarze niż w dacie zdarzenia. M. S. (1) po śmierci syna nie leczył się psychiatrycznie, nie korzystał także z pomocy psychologa. Nie wystąpiły u niego zaburzenia depresyjne ani lękowe. Powód natomiast ma silną tendencję do zniekształcania wypowiedzi by zyskać aprobatę społeczną. Deklarowane przez powoda w wypowiedziach stany psychologiczne nie są spójne ze sobą, znacząco od siebie odbiegają lub zaprzeczają sobie. W wyniku utraty syna powód utracił też plany i oczekiwania wobec syna na przyszłość, przy czym nie miało to większego wpływu na pełnione przez powoda role życiowe.

(zeznania powoda M. S. (1) – k. 174v-175, opinia psychologiczna – k. 193-195)

Powódka K. S. z zawodu jest nauczycielem. W chwili śmierci syna pracowała w zawodzie. Bezpośrednio po śmierci syna przebywała na urlopie zdrowotnym do(...). Nie korzystała z pomocy psychiatry ani psychologa. Potem wróciła do pracy i kontynuowała ją do przejścia na emeryturę w (...) po śmierci syna wzmocniły się u powódki występujące już wcześniej objawy somatyzacji przeżyć psychicznych, wyrażające się problemami z astmą, alergią i bólami głowy. Po pewnym czasie objawy te uległy redukcji, umożliwiając jej powrót do pracy. Śmierć syna nie spowodował zaburzeń zdrowia psychicznego ani nie uniemożliwiła powódce powrotu do pełnienia dotychczasowych ról. Relacje powódki z synem były poprawne nie miały jednak charakteru relacji szczególnej czy wyjątkowej.

(zeznania powódki K. S. – k. 175, opinia psychologiczna – k. 197-201)

S. S. od (...)roku życia choruje na (...), jest w związku z tym upośledzony umysłowo w stopniu lekkim. W chwili śmierci brata miał (...)lat. Od (...) jest zaliczony do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności. Nie pracuje. Posiada rentę socjalną. Po śmierci brata nie występowały u niego zaburzenia depresyjne, które mogłyby mieć związek ze śmiercią brata. W sferze zdrowia psychicznego nie wystąpiły negatywne konsekwencje związane ze śmiercią brata. Powód przeżył śmierć brata, ale natężenie przeżyć nie było na tyle silne by spowodować trwałe zmiany w sferze zdrowia

psychicznego. Bracia pozostawali ze sobą w poprawnym kontakcie, ich relacji nie miały jednak charakteru relacji szczególnej czy wyjątkowej.

(zeznania powoda S. S. – k. 175, opinia psychologiczna – k. 193-196)

Powodowie zgłosili swoje roszczenia wobec pozwanego ubezpieczyciela za pośrednictwem pełnomocnika (...) S.A. Pismem z dnia (...)r. wnieśli o przyznanie im kwot po(...)zł tytułem odszkodowania za pogorszenie się ich sytuacji życiowej, kwot po (...)zł na rzecz M. S. (1) i K. S. oraz kwoty (...)zł na rzecz S. S. tytułem zadośćuczynienia. Wnieśli ponadto o zapłatę kwoty(...)zł tytułem kosztów postawienia pomnika zmarłemu. W wyniku wskazanego żądania początkowo powodowi M. S. (1) zostało przyznane tylko odszkodowanie w kwocie (...) z tytułu poniesionych kosztów wykonania nagrobka, w pozostałym zakresie odmówiono uznania roszczeń. Następnie decyzją z dnia (...) pozwany przyznał każdemu z powodów kwotę (...) zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, jako podstawę wskazując art. 448 kc. Powodom M. i K. S. zostało ponadto wypłacone odszkodowanie w kwotach po (...)zł w związku ze znacznym pogorszeniem ich sytuacji życiowej po śmierci syna, co do S. S. natomiast ubezpieczyciel odmówił wypłaty takiego odszkodowania.

(bezsporne, pismo pełn. powodów – k. 27-34, decyzje pozwanego – k. 35-46)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W świetle poczynionych w sprawie ustaleń roszczenia powodów zasługują na częściowe uwzględnienie.

Wstępnie stwierdzić należy, że niesporne było w sprawie, iż odpowiedzialność za spowodowanie wypadku ponosił kierowca (...) nr rej.(...)R. S., który poniósł śmierć w wyniku tego zdarzenia. Bezsprzeczne było także, że posiadacz pojazdu, którym kierował sprawca wypadku, korzystał z ochrony ubezpieczeniowej w zakresie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych, na podstawie zawartej umowy z pozwanym.

Podstawą prawną odpowiedzialności pozwanego zakładu ubezpieczeń są art. 448 Kodeksu cywilnego w zw. z art. 24 kc i art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22-05-2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych ... (Dz. U. Nr 124, poz. 1152 ze zm.), albowiem sprawca wypadku ubezpieczony był od w zakresie odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu w pozwanym zakładzie ubezpieczeń.

Należy przy tym podkreślić, że w świetle ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego aktualnie nie budzi żadnej wątpliwości, że w sytuacji, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem (...), najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje na podstawie art. 448 kc w związku z art. 24§1 kc zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę. Nie budzi także wątpliwości, iż wskutek śmierci w takiej sytuacji dochodzi do naruszenia dobra osobistego w postaci zerwania więzi rodzinnych łączących najbliższych członków rodziny ze zmarłym (tak np. uchwała SN z 22 października 2010, III CZP 76/10, OSNC-ZD 2011, nr B, poz. 42; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2014 r., sygn. akt V CSK 320/13, Lex nr 1463645; tak też m.in. Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 23 września 2005 r., I ACa 554/2005).

Niezrozumiałe wydaje się także kwestionowanie w odpowiedzi na pozew podstaw odpowiedzialności pozwanego z tego tytułu, skoro ostatecznie z okoliczności sprawy wynika, że uznał on co do zasady tę odpowiedzialność, wypłacając powodom na podstawie decyzji z dnia (...)zadośćuczynienie na podstawie art. 448 kc w kwotach po 5000 zł (decyzje – k. 44, 45, 46).

Na skutek śmierci M. S. (2) doszło do zerwania więzi rodzinnych łączących go z powodami, tj. rodzicami i bratem, stanowiących dobro osobiste powodów i podlegające ochronie prawnej, do rozważenia pozostawał jedynie stopień wywołanej tym krzywdy w kontekście wysokości należnego im zadośćuczynienia.

Celem oceny rozmiaru doznanej przez powodów z tego tytułu krzywdy Sąd dopuścił na wniosek powodów dowód z opinii biegłego z zakresu psychologii E. M. (opinie psychologiczne – k. 193-201). Sąd podzielił wnioski wynikające z

opinii, mając na uwadze, iż opinia jest jasna, pozbawiona sprzeczności i oparta na przeprowadzonych przez biegłego stosownych i uznanych testach psychologicznych. W ocenie Sądu, nie zostały one skutecznie zakwestionowane przez stronę powodową, która w tym zakresie ograniczyła się jedynie do polemiki z wnioskami opinii, nie składając żadnych wniosków w zakresie wyjaśnienia ewentualnych powstałych po stronie powodów niejasności. W ocenie Sądu natomiast takie niejasności w opinii nie występują.

Przechodząc do oceny wysokości należnego powodom zadośćuczynienia, należy zauważyć, iż w świetle zeznań powodów oraz opinii biegłego psychologa, stopień doznanej przez powodów krzywdy, wynikłej ze śmierci syna i brata, nie był tak znaczny jak powodowie przedstawili to w pozwie.

W szczególności, w ocenie Sądu, brak podstaw do uznania by u któregośkolwiek z powodów wystąpił tak znaczny wstrząs psychiczny, by jego skutki utrzymywały się do chwili obecnej czy też występował u któregośkolwiek z nich stres pourazowy. Brak też podstaw do uznania by u powoda M. S. (1) istotnie nastąpiło obniżenie aktywności życiowej skutkujące w szczególności utrudnieniami w prowadzeniu gospodarstwa rolnego. Z postępowania dowodowego wynika także, że u powódki, wbrew twierdzeniom pozwu, rezygnacja z pracy nauczyciela nie była skutkiem śmierci syna. Wręcz przeciwnie, zarówno z zeznań powódki, jak też opinii psychologicznej wynika, że powódka po początkowym okresie urlopu zdrowotnego, który trwał około(...)miesiący, powróciła do pracy, w której się realizowała. Natomiast odejście na emeryturę było skutkiem nabycia uprawnień do niej. Brak też dowodów by szczególnie traumatyczne przeżycia towarzyszyły przeżywaniu śmierci brata przez powoda S. S.. Z przeprowadzonego postępowania dowodowego wynika natomiast, że u żadnego z powodów śmierć syna i brata nie wywołała trwałych skutków na zdrowiu psychicznym, nie spowodowała też stanów depresyjnych czy lękowych. Natomiast w chwili obecnej wszyscy powodowie przystosowali się do tej sytuacji i z okoliczności sprawy wynika, iż proces żałoby został u nich zakończony. Nie występują aktualnie także słownie deklarowane stany lekowe czy depresyjne.

W ocenie Sądu, powodowie wbrew twierdzeniom pozwu nie mogli też mieć w dacie zdarzenia sprecyzowanych oczekiwań związanych z ewentualnym podjęciem przez zmarłego studiów, objęcia gospodarstwa czy zapewnienia opieki im jako rodzicom oraz bratu. W chwili zdarzenia powód jeszcze się uczył. Kontynuowana przez niego nauka i wybrany profil zawodowy nie był związany z rolnictwem ani wsią w szerokim rozumieniu. Wobec czego sformułowane w pozwie twierdzenia, co do objęcia przez zmarłego w przyszłości gospodarstwa rolnego rodziców nie zostały udowodnione ani też nie miały realnych podstaw. Wątpliwym wydaje się również by M. S. (1) w tak szerokim zakresie, jak zostało to przedstawione w pozwie czy jego zeznaniach, korzystał z doradztwa syna w zakresie prowadzenia gospodarstwa, zważywszy na niewielkie doświadczenie syna w tym zakresie – w porównaniu z jego własnym. Odnosząc się także do relacji zmarłego z powodem S. S. należy mieć na uwadze, iż relacje braci w dacie zdarzenia z pewnością nie miały charakteru „nierozłącznych”, skoro co najmniej od około czterech lat zmarły kontynuował naukę w warunkach korzystania z internatu i do domu przyjeżdżał tylko na sobotę i w okresach wolnych od zajęć szkolnych. Podkreślić przy tym należy, że zważywszy wiek zmarłego, który w dacie zdarzenia miał (...) lat, sam był jeszcze dzieckiem wymagającym uwagi i opieki rodziców, a jego plany na przyszłość nie były skonkretyzowane.

Nie ulega natomiast wątpliwości, w ocenie Sądu, iż powodowie wskutek śmierci syna i brata doznali krzywdy i to znacznej. Jak bowiem wynika z okoliczności sprawy stanowili zgodną, kochającą się rodzinę, w której miały miejsce prawidłowe relacje pomiędzy jej członkami. Skoro relacje te miały charakter prawidłowy, to niewątpliwym jest, iż więź łącząca rodziców z dzieckiem oraz braci była silna, bo taki charakter ma właśnie prawidłowa relacja pomiędzy rodzicami a dzieckiem i pomiędzy rodzeństwem. Do zerwania tej więzi doszło w tragicznych okolicznościach, wskutek wypadku samochodowego. Przeżycia towarzyszące śmierci dziecka oraz brata, aczkolwiek typowe i nie wywołujące trwałych uszczerbków na zdrowiu psychicznym, są odczuwane przez powodów do dzisiaj, o czym świadczą podnoszone przez powodów poczucie pustki i smutku w chwilach wspomnienia o zmarłym czy częste odwiedzanie jego grobu. Z pewnością także wraz ze śmiercią syna powodowie M. I K. S. doznali poczucia zawiedzenia z powodu niemożności realizacji planów czy oczekiwań jakie oni wiązali z synem.

Celem zadośćuczynienia jest kompensacja doznanej krzywdy, czyli „złagodzenie cierpienia wywołanego śmiercią osoby bliskiej oraz pomoc osobie pokrzywdzonej w dostosowaniu się do zmienionej w związku z tym rzeczywistości”,

natomiast na sam „rozmiar krzywdy mają przede wszystkim wpływ: dramatyzm doznań osoby bliskiej, poczucie osamotnienia i pustki, cierpienia moralne i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią osoby najbliższej, rodzaj i intensywność więzi łączącej pokrzywdzonego z zmarłym, wystąpienie zaburzeń będących skutkiem tego odejścia (np. nerwicy, depresji), roli w rodzinie pełnionej przez osobę zmarłą, stopień w jakim pokrzywdzony będzie umiał się znaleźć w nowej rzeczywistości i zdolności jej zaakceptowania, leczenie doznanej traumy, wiek pokrzywdzonego”, przy czym „każdy przypadek powinien być indywidualizowany z uwzględnieniem wszystkich okoliczności sprawy.” (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 2011 r., III CSK 279/10). Mając na uwadze powyższe zasady ustalania wysokości odpowiedniej kwoty zadośćuczynienia i odnosząc je do realiów sprawy, Sąd uznał, iż uzyskane przez powodów zadośćuczynienie w kwotach po(...)złoty, nie spełnia kryteriów odpowiedniej sumy pieniężnej. Jednocześnie żądane przez powodów kwoty po (...)zł i (...)zł są znacznie zawyżone w stosunku do doznanej i odczuwanej krzywdy. Należy także w sprawie mieć na uwadze znaczny upływ czasu od daty zdarzenia (ponad (...) lat), który z pewnością miał wpływ na obniżenie rozmiaru krzywdy odczuwanej przez powodów. Nie była ona przy tym na tyle silna by z takim żądaniem wystąpić wcześniej, bez impulsu zewnętrznego.

Mając zatem na uwadze wszystkie powyżej wskazane okoliczności, jak też funkcje zadośćuczynienia, Sąd uznał, iż kwotą odpowiednią w przypadku powodów M. i K. S. będą kwoty po(...)zł, natomiast w przypadku powoda S. S. kwota (...)zł. Uwzględniając z kolei, iż z tytułu zadośćuczynienia zostały wypłacone powodom przez pozwanego kwoty po (...)zł, zasądził na rzecz M. i K. S. kwoty po(...)zł oraz na rzecz S. S. kwotę (...)zł.

W ocenie Sądu, tak ustalone kwoty zadośćuczynienia powinny zrekompensować negatywne przeżycia związane z utratą syna i brata, a jednocześnie nie prowadzą do bezpodstawnego wzbogacenia powodów.

Sąd uznał przy tym, iż brak podstaw do przyjęcia, iż zmarły przyczynił się do zaistnienia szkody lub zwiększenia jej rozmiaru. Zarzut ten nie został przez pozwanego udowodniony, a wnioski dowodowe w tym zakresie cofnięte. Ponadto, w ocenie Sądu, mając na uwadze okoliczności sprawy, brak podstaw do zakładania, iż zachowanie zmarłego mogło przyczynić się do zaistnienia szkody lub zwiększenia jej rozmiaru. W szczególności świadczy o tym fakt, iż zmarły był pasażerem samochodu sprawcy, żaden z uczestników zdarzenia nie był pod wpływem alkoholu, a wskutek zdarzenia śmierć ponieśli wszyscy pasażerowie, jak też kierujący tym pojazdem. Z kolei pojazd, którego pasażerem był zmarły, praktycznie rozpadł się w wyniku zderzenia, co świadczy o wielkości sił działających w chwili zdarzenia na pojazd i jego pasażerów. Wobec powyższego, w ocenie Sądu, brak przesłanek do zakładania by zmarły przyczynił się do zaistnienia zdarzenia. Pozwany nie wskazał przy tym na czym to przyczynienie się miałoby polegać.

Z kolei, co do żądania zapłaty odsetek, Sąd zasądził je od daty wskazanej w pozwie, tj. (...). Sąd podziela przy tym stanowisko, iż z użytego w art. 448 kc zwrotu "sąd może" nie należy wyprowadzać wniosku, że orzeczenie sądu o zadośćuczynieniu przysługującym w razie naruszenia dóbr osobistych ma charakter konstytutywny. Powstanie tego roszczenia nie jest uzależnione od wydania orzeczenia sądowego, ponieważ powstaje ono już z chwilą naruszenia dóbr osobistych. W konsekwencji może być zgłaszane poza procesem oraz zaspokajane dobrowolnie bez jakiegokolwiek orzeczenia sądu w tym przedmiocie. Odmienna wykładnia prowadziłaby do konieczności jego każdorazowego dochodzenia na drodze sądowej, skoro dopiero orzeczenie sądowe miałoby stanowić o powstaniu roszczenia. Nie ma na to wpływu kwestia, że w razie sporu stron wysokość takiego roszczenia ostatecznie może zostać ustalona lub inaczej mówiąc, zweryfikowana przez sąd orzekający, ponieważ w niczym nie zmienia to faktu, iż sąd orzekający wydaje orzeczenie o charakterze jedynie ustalającym należną w konkretnej sprawie wysokość roszczenia. W związku z tym nawet jeżeli ustalenie jego wysokości następuje dopiero w treści orzeczenia, to nie zmienia to jego charakteru i nie powoduje, iż wyrok ma charakter konstytutywny zamiast deklaratoryjnego. Wobec tego, z samego brzmienia art. 448 kc, nie można wyprowadzać wniosku o chwili wymagalności określonego w nim roszczenia.

Sąd podziela także stanowisko powodów, iż terminem spełnienia roszczenia w tym zakresie był termin określony w art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (j.t.: Dz.U. z 2013r. Nr 392), zgodnie z którym zakład ubezpieczeń wypłaca odszkodowanie w terminie(...)dni licząc od dnia złożenia przez poszkodowanego lub uprawnionego zawiadomienia o szkodzie. Powodowie swoje roszczenie zgłosili ubezpieczycielowi pismem z dnia (...),

które dotarło do ubezpieczyciela przed dniem (...), co było w sprawie bezsporne i wynika ze złożonej korespondencji. Stąd mając na uwadze art. 481 §1 i 2 KC w zw. z art. 14 ust.1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Sąd orzekł od odsetkach zgodnie z żądaniem pozwu.

Odnosząc się natomiast do żądania zasądzenia na rzecz powodów kwot po (...)zł z odsetkami tytułem odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej powodów, w ocenie Sądu, nie zostało ono udowodnione.

M.-prawną podstawą formułowania tego roszczenia jest art. 446§3 kc. Roszczenie to jest rodzajowo i normatywnie odmienne od roszczenia o przyznanie stosownego zadośćuczynienia na podstawie art. 446§4 kc czy też art. 448 kc w zw. z art. 24§1 kc (vide – wyrok SN z 03.06.2011r., III CSK 279/10, LEX nr 898254). Celem tego roszczenia jest zrekompensovanie rzeczywistego i znacznego pogorszenia sytuacji życiowej, a więc uszczerbku o charakterze majątkowym.

Znaczne pogorszenie sytuacji życiowej, o którym mowa w art. 446 § 3 k.c., obejmuje niekorzystne zmiany w sytuacji materialnej najbliższego członka rodziny zmarłego oraz zmiany w sferze jego dóbr niematerialnych, które wpływają na sytuację materialną. Są to zarówno zmiany znane i istniejące w dacie orzekania, jak i zmiany mogące powstać w przyszłości, a dające się przewidzieć na podstawie zasad doświadczenia życiowego. Może to być utrata pomocy, wsparcia i opieki ze strony zmarłego lub możliwości uzyskania w przyszłości stabilnych warunków życiowych, ale mogą to być także niekorzystne zmiany w psychice (stres, depresja, poczucie osamotnienia), które mają wpływ na stan zdrowia, osłabienie aktywności życiowej lub zawodowej i w konsekwencji powodują pogorszenie sytuacji majątkowej (tak Sąd Apelacyjny w Białymstoku w wyroku z dnia 23 grudnia 2014 r., I ACa 657/14 Lex LEX nr 1602875, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 5 lutego 2013 r., I ACa 1137/12 Lex 1286561; wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 4 kwietnia 2013 r., I ACa 15/13 Lex 1305991; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 czerwca 2013 r., II CSK 639/12, LEX nr 1378528). Ocena, czy nastąpiło znaczne pogorszenie sytuacji najbliższego członka rodziny zmarłego nie może odnosić się wyłącznie do stanu z dnia śmierci, ale musi polegać na porównaniu hipotetycznego stanu odzwierciedlającego sytuację, w jakiej znajdowałby się bliski zmarłego gdyby żył, do sytuacji, w jakiej znajduje się w związku z jego śmiercią (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 19 kwietnia 2001 r., I ACa 23/01, Wokanda 2002/7-8/77, wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 23 grudnia 2014 r., I ACa 657/14 Lex LEX nr 1602875). Roszczenia o przyznanie stosownego odszkodowania z art. 446§3 KC, wymaga przy tym wykazania szkody majątkowej, polegającej na znacznym pogorszeniu sytuacji życiowej najbliższych członków rodziny zmarłego poszkodowanego (vide – wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 27.12.2012r., I ACa 781/12, LEX nr 1289577). Przy czym istotne jest również to, iż dyspozycja tego przepisu nie uzależnia przyznania odszkodowania od wystąpienia każdego pogorszenia sytuacji życiowej najbliższych członków rodziny, ale pogorszenie to musi być kwalifikowane, tj. znaczne.

W ocenie Sądu, w okolicznościach sprawy, zaistnienie takiego stanu nie zostało przez stronę powodową udowodnione w żaden sposób. Ciężar dowodu tych okoliczności stosownie do art. 6 KC ciążył na stronie powodowej. Uzasadnieniem istnienia tego roszczenia po stronie powodów nie mogą być twierdzenia powodów M. S. (1) jakoby śmierć syna doprowadziła do utraty motywacji do prowadzenia gospodarstwa do takiego stopnia, iż nie przynosi mono zysków. Okoliczności tej przeczy bowiem sam fakt dalszego ciągłego prowadzenia gospodarstwa przez powoda. Nie zmienił się przy tym areal tego gospodarstwa, a zmniejszenie hodowli wynika z aktualnego stanu zdrowia powoda, który nie pozostaje w związku ze śmiercią syna (zeznania powoda – k. 174v-175). Natomiast fakt osiągnięcia dochodów wynika ze złożonego w sprawie oświadczenia majątkowego. Z kolei, co do powódki K. S. również nie potwierdziły się wskazane w pozwie okoliczności, jakoby zrezygnowała z pracy w szkole na skutek śmierci syna, bowiem jak wynika z jej zeznań (k. 175), po śmierci syna wróciła do szkoły i pracowała tam do osiągnięcia uprawnień emerytalnych. Śmierć syna była przy tym bardziej motywacją do zagłębienia się w pracy niż do zrezygnowania z niej. Natomiast, co do powoda S. S. w żaden sposób nie wykazano na czym miałyby polegać pogorszenie jego sytuacji życiowej i to w stopniu znacznym. W szczególności nie jest taką okolicznością ewentualna utrata perspektywy opieki przez brata po śmierci rodziców. Mając bowiem na uwadze wiek zmarłego, jak też powoda, w chwili zdarzenia, oczekiwania takie były wysoce niepewne i nie miały realnych podstaw. Samo w sobie nie uzasadnia to tezy o znacznym pogorszeniu sytuacji życiowej S. S. wskutek śmierci brata, a w szczególności nie daje podstaw do dokładnego ustalenia rozmiaru ewentualnego pogorszenia.

Sąd miał także na uwadze, iż M. i K. S. wypłacono z tego tytułu kwoty po (...)zł, natomiast nie wykazali oni by doznali pogorszenia sytuacji życiowej w stopniu uzasadniającym zasądzenie na ich rzecz wyższych kwot z tego tytułu. Dowód w tym zakresie, stosownie do art. 6 KC, obciążał powodów.

W tych okolicznościach Sąd oddalił powództwo w części dotyczącej żądania wyższych kwot tytułem zadośćuczynienia, uznając je za wygórowane i nie mające uzasadnienia w okolicznościach sprawy oraz w części dotyczącej odszkodowania za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej powodów po śmierci syna i brata jako nieudowodnione.

Żądania powodów K. S. i M. S. (1) zostały uwzględnione w części, przy czym powodowie wygrali w (...) %. Powyższe wpłynęło na rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu, stosownie do art. 100 kpc. Uwzględniając powyższą zasadę proporcjonalnego rozliczenia kosztów procesu, Sąd zasądził od powodów M. S. (1) i K. S. różnicę w kwotach po(...)zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Z kolei, co do powoda S. S., stosownie do art. 102 kpc, mając na uwadze jego sytuację materialną i stan zdrowia, Sąd odstąpił od obciążania go obowiązkiem zwrotu kosztów procesu w części w jakiej uległ pozwanemu.

Jednocześnie Sąd nakazał ściąganie brakujących kosztów sądowych zarówno od powoda, jak i pozwanego na podstawie art. 113 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, stosownie do zasady przyjętej przy rozliczaniu kosztów procesu.